

природоохоронних заходів. Також в анкеті наводяться основні аспекти співпраці та беруться до уваги пропозиції співпраці з боку власників садиб.

За умови достатньої кількості відповідей та вияву бажання спільної діяльності з боку власників садиб, планується зустріч з метою обговорення аспектів співпраці. Зокрема, доцільним є формування робочої групи та, в подальшому, створення громадської організації щодо координації спільної діяльності парку та садиб сільського зеленого туризму Косівщини. Окрім того, відділ рекреації та благоустрою НПП «Гуцульщина» планує видання методичних рекомендацій для власників садиб, в яких висвітлюватимуться основні аспекти ведення бізнесу з позиції дотримання природоохоронного режиму.

Наталія Флінта

кандидат географічних наук, доцент
кафедри географії України і туризму
*Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

СПОНУКАЛЬНІ МОТИВИ ТА РИЗИКИ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Медичний туризм з кожним роком набирає обертів, і все більше і більше людей у всьому світі відкривають для себе нові можливості. Велика кількість жителів США, Європи користуються високопрофесійними медичними послугами за кордоном.

Близько 100 млн. доларів, вважають експерти, українці щорічно витрачають на лікування за кордоном. В деяких країнах, наприклад, Росії, Білорусі або Німеччині – прийом пацієнтів з України поставлено на потік, навіть попри те, що лікування там для іноземців коштує набагато дорожче.

Причини, які спонукають людей сьогодні шукати вирішення своїх проблем зі здоров'ям за кордоном, носять найрізноманітніший характер.

До факторів, що призвели до зростання популярності медичних подорожей, відносяться: висока вартість медичного обслуговування, довгий час очікування для певних процедур, простота і доступність міжнародних поїздок, а також розвиток технологій та підвищення стандартів обслуговування в багатьох країнах.

Посередники медичного туризму розробили ефективну систему, щоб об'єднати потенційних медичних туристів з провайдером лікарень та інших організацій. Компанії починають пропонувати глобальні варіанти охорони здоров'я, які дозволять північноамериканським та європейським пацієнтам

скористатися можливостями охорони здоров'я у світі, за часткою витрат на домашній догляд. Компанії, які зосереджені на медичному значенні поїздки, зазвичай використовують послуги керівників-медсестер у випадку допомоги пацієнтам з перед-і післяопераційних питань. Вони також допомагають забезпечити ресурсами для подальшого догляду після повернення пацієнта.

Відповідно до очікувань Deloitte Consulting, опублікованих у серпні 2016 року, прогнозувалось, що медичний туризм, що зазнав розвитку у США, зросте у десять разів протягом наступного десятиліття.

Вартість хірургії в Індії, Таїланді та Південній Африці може бути одна десята того, скільки коштуватиме у Сполучених Штатах Америки або Західної Європи, а іноді навіть менше. аміна серцевого клапана, що обійдеться в \$ 200000 і більше в США, наприклад, проводиться за \$ 10000 в Індії, враховуючи авіаквитки в обидва кінці та короткий пакет відпочинку. Аналогічним чином, безметалевий стоматологічний міст вартістю \$ 5500 в США, коштує \$ 500 в Індії, заміна колінного суглоба в Таїланді, включаючи шестиденну фізичну терапію, становитиме приблизно одну п'яту частини вартості того, що обходиться в США [2].

Ціни на стоматологічні послуги у різних країнах значно відрізняються. Це пов'язано з різними факторами. Передусім, високу ціну на послуги дантистів у США і Великої Британії зумовлюють жорсткі законодавчі вимоги і податкова політика щодо приватної медичної практики. Ще один фактор – висока купівельна спроможність населення і висока вартість стоматологічних матеріалів і обладнання в цих країнах.

Ціна є визначальною, але не єдиною причиною зубного туризму. Мешканці країн, в яких існує Національна система охорони здоров'я (Канада, країни Західної Європи) часто змушені довго чекати для отримання певних стоматологічних послуг у державних лікувальних установах, а за кордоном лікування можна отримати оперативно і скористатись широким вибором клінік і послуг [1].

Найчастіше стоматологічні туристи їдуть за кордон з метою протезування чи косметичної стоматології, так як ці послуги є найдорожчими.

Процес становлення та розвитку медичного туризму в Україні йшов паралельно з європейським. Він був послідовним, хоча й не рівномірним за часом. Виділяють чотири етапи розвитку рекреації і в тому числі лікувально-оздоровчого туризму [3].

Таблиця 1

Світовий спа-туризм в розрізі регіонів* [7]

Вартість стоматологічних процедур у Європі

	Оціночна кількість спа-подорожей (млн.)	Оціночні витрати спа- подорожуючих (млрд. дол. США)
Європа (всього)	47,9	48,4
(міжнародні/внутрішні)	7,4 / 40,5	15,1 / 33,3
Азіатсько-Тихоокеанський (всього) region	53,3	26,9
(міжнародні/внутрішні)	2,8 / 50,5	7,1 / 19,8
Північна Америка (всього)	25,4	17,2
(міжнародні/внутрішні)	1,4 / 24,0	5,8 / 11,4
Середній Схід - Північна Африка (всього)	1,5	2,3
(міжнародні/внутрішні)	1,2 / 0,3	2,1 / 0,2
Латинська Америка - Карибський регіон (всього)	12,6	10,3
(міжнародні/внутрішні)	4,5 / 8,1	8,9 / 1,5
Африка (всього)	1,3	1,0
(міжнародні/внутрішні)	0,4 / 0,8	0,8 / 0,2
Разом	141,9	106,0
(міжнародні/внутрішні)	17,7 / 124,2	39,8 / 66,2

Оздоровчий відпочинок в США і велнес-центрах - бізнес, орієнтований в майбутнє. Як вважають у Європейській курортній асоціації близько 20 мільйонів європейців відвідують курорт, принаймні, один раз на рік. За даними НДІ ринкової економіки у Франкфурті, близько третини туристів з Німеччини відвідують спа- і велнес-центри Австрії, що дає австрійським курортам дохід 17-19 мільярдів євро у рік. В Австрії близько 8 000 000 жителів і близько 700 спа- і велнес-готелів, які приносять щорічний дохід більше ніж 1 мільярд євро. В Австрії відзначено щорічне зростання попиту турів в Спа-центри на 10%, що становить 10% від числа всіх іноземних туристів, а це 11 мільйонів чоловік, які щорічно приїжджають на альпійські курорти за здоров'ям [5].

На сегмент оздоровчого туризму припадає до 15% всього міжнародного відпочинкового ринку (тобто понад 138 млн. осіб подорожували в 2015 році тільки з причин оздоровлення). Тут варто зазначити, що темпи зростання спа- лікувального туризму є найбільшими з-поміж усіх секторів туристичної галузі: Світовий Банк відзначає зростання галузі приблизно на 30% щорічно, тоді як туристична індустрія в цілому щорічно зростає в середньому на 4-5%.

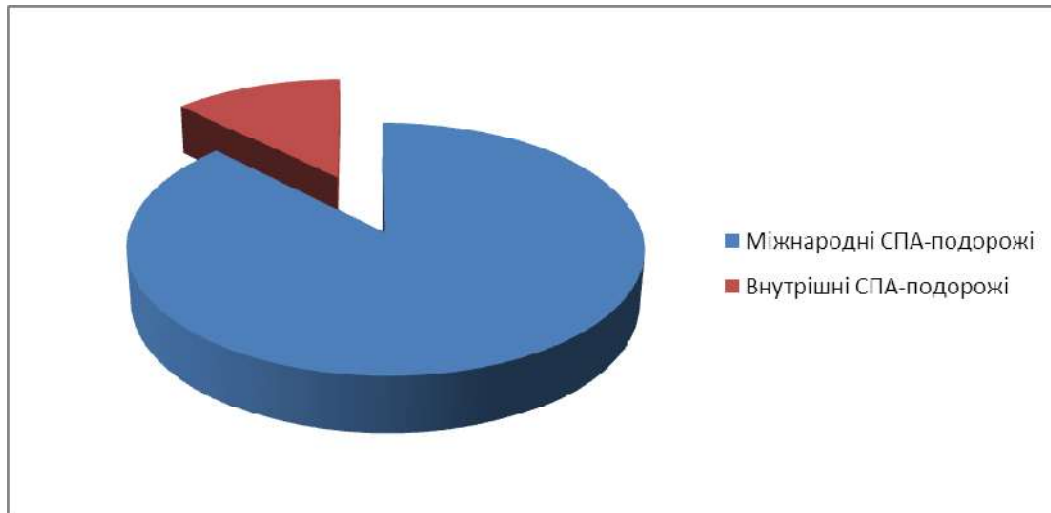

Рис. 1. Спа-лікувальний туризм, 2016 р.

Як впливає зі звітів «The Global Spa Economy» за 2012-2016 роки, доходи від діяльності спа-закладів в середньому протягом року становили близько 4648 млрд. дол. США [6]. Окрім того, спа-лікувальний туризм зарубіжні експерти пов'язують з іншими напрямками економіки, які також сприяють утвердженні концепції здорового способу життя та благополуччя (наприклад, індустрія краси, фітнес, велнес медицина та здорове харчування). Такі галузі представляють глобальний ринковий сегмент, що переважає, починаючи з 2007 року, за 1 трильйон дол. США [6].

Фахівцями The Global Spa Economy зазначається, що близько 88% спа-подорожей (подорожі тривалістю понад одну ніч, мотивацією мандрівників під час яких стало отримання спа-послуг) здійснюються в межах країн проживання туристів, а 12% мають міжнародний характер.

З рис. 1 видно, що внутрішні туристи в світі продовжують залишатися основним ринком для багатьох лікувально-оздоровчих чи спа-велнес закладів. Проте внутрішні туристи зазвичай витрачають менше, ніж іноземні. За оцінками експертів, іноземний спа-турист витрачає в середньому 2 254 дол. США під час однієї подорожі, тоді як внутрішній турист - 533 дол. США [6].

Крім того, інші джерела свідчать, що спа-лікувальна туристична галузь зазнає впливу світової економічної кризи набагато менше, ніж інші туристичні галузі.

Найбільшим сучасним спа-туристичним регіоном у світі за кількістю подорожей є Азіатсько-Тихоокеанський регіон (у 2015/2016 сезоні сюди було здійснено близько 54 млн. спа-подорожей). Проте доходи від спа-подорожей найбільшими є в Європі, що заробляє майже вдвічі більше ніж Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Основними міжнародними спа-напрямами (за

кількістю подорожей) в Європі є Іспанія, Італія, Франція, Німеччина, Великобританія та Австрія. Внутрішній туризм в Європі є найбільш розвинутим у Німеччині, Італії, Франції, Великобританії, Росії та Фінляндії [6].

Сумарно діяльність світових спа в 2016 році принесла майже 49 млрд. дол. США та забезпечила роботою 1,25 млн. працівників. Найбільш вагомою при цьому стала діяльність денних спа та спа-готелів/курортів.

Цікавим показником для світової спа-галузі є показник капітальних інвестицій у спа, який виведений The Global Spa Economy у звіті 2016. Показник охоплює обсяг капітальних інвестицій у спорудження нових та реконструкцію існуючих спа-закладів (в 2015 році вони склали близько 31% доходів галузі або 13,2 млрд. дол. США) [6].

Останніми роками прослідковується жорстка конкуренція двох найбільших ринків, а саме азійського, лідера за кількістю подорожей, та європейського ринку, лідера за доходами. В сумі ці два ринки забезпечують рівно дві третини загального обсягу інвестицій у спа-лікувальну галузь світу. Інвестиції продовжуватимуть зростати, що також засвідчило опитування представників галузі, що проводилося на замовлення The Global Spa Economy зазначалося у їхньому звіті для 2016 року [50]. 89% респондентів — представників галузі зазначили, що вони планують інвестувати у розвиток послуг та продуктів, пов'язаних з концепцією велнесу, у наступні 5-10 років. Так дає їм підстави вважати інший показник: 91% опитаних тут представників галузі зазначило, що впровадження таких послуг принесло їм додаткові надходження. Говорячи про, власне, реакцію на нові ринкові тенденції спа-галузі, 76% її представників зазначило, що ними було запроваджено нові продукти/послуги за останні 5 років, 54% - використовували нову маркетингову термінологію, техніки чи канали, 48% - виходило на нові цільові групи споживачів, 48% - навчали працівників, 38% - переформатували існуючі послуги/продукти.

Зазначене свідчить про гнучкість сучасної ринкової пропозиції, її здатність реагувати на зміну попиту й водночас - це свідчення зростаючої конкуренції у світовій спа-лікувальній галузі, що на пряму стосується України та її окремих регіонів - Криму, Карпат, південний областей країни.

У поданій нижче таблиці сконцентровані дані щодо функціонування спа-лікувального сегменту галузі як в глобальному, так і в регіональному вимірах. Слід зауважити, що в Україні відсутні подібні спостереження. Однак вказані показники являють собою безспірний інтерес з точки зору професіоналів спа-лікувальної галузі й професійні асоціації спа в Україні могли б вести такі спостереження для співставлення із світовими

тенденціями.

Професіоналізація лікувально-оздоровчого туризму зросла за останні декілька років шляхом створення галузевих асоціацій.

Показово, що професійні асоціації як правило об'єднують і традиційні лікувальні спа, і сучасні спа-готелі/курорти. Це зайвий раз підтверджує наявність єдиного спа-кластеру, для якого виробляється єдина маркетингова політика та менеджерська стратегія.

Таблиця 2.

Порівняльні показники лікувально-оздоровчого туризму 2016 року [4]

Показники лікувально-оздоровчого туризму	Світовий показник	Регіональні показники			
		Азіатсько-Тихоокеанський регіон	Середній Схід / Африка	Америка	Європа
Завантаженість лікувального кабінету	34%	37%	27%	32%	31%
Коефіцієнт продуктивності терапевтів	43%	42%	33%	49%	43%
Середня ціна спа-процедури (дол. США)	90\$	77\$	87\$	109\$	111\$
Дохід за хв. роботи (дол. США)	0,41	0,32	0,29	0,59	0,54
Показник залучення гостей готелю	62%	64%	53%	72%	53%

Головною місією професійних асоціацій є гарантування стандартів якості спа-послуг через присвоєння знаків якості, сертифікацію та контроль за дотриманням сертифікаційних вимог. Такими є, наприклад, програма сертифікації Європейської СПА Асоціації (ESPA), яка складається з двох напрямків: сертифікат якості спа-лікувальних закладів (спа-клінік) та спа-готелів та сертифікат якості готелів з послугами велнесу [4].

Список використаних джерел:

1. *Dental tourism* [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Dental_tourism
2. European Travel Monitor [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipkinternational.com/en/business-sectors/world-european-travelmonitor-data/>
3. Gerl R., L. Boscher, T. Mainil . European Competence Centers for Health & Medical Tourism. [Електронний ресурс] / Режим доступу: Medical Tourism Magazine. - Oct 1, 2009. - Mode of access: <http://www.medicaltourismmag.com/issue=13>

4. Spa Industry Benchmark [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intelligentspas.com/main/main.asp>
5. Spa Goers Com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spagoers.com/spasearch.html>
6. The Global Spa Economy [Електронний ресурс] / Global Spa Summit/ – Режим доступу: <http://www.globalspaandwellnesssummit.org/>.
7. Tourism highlights 2016 Edition, UN WTO [Електронний ресурс] / World Tourism Organization UNWTO. – Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/en/content/tourism-highlights>

Петро Царик

кандидат географічних наук, доцент
кафедри географії України і туризму
*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ДО ОЦІНКИ РЕКРЕАЦІЙНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ТА ДИГРЕСІЇ НА ЛАНДШАФТИ ДЖУРИНСЬКОГО КАНЬЙОНУ

Дослідження рекреаційних ресурсів передбачає оцінку інтенсивності їх рекреаційного використання, а тому важливо врахувати рекреаційний потенціал, рекреаційну місткість та навантаження, рівні рекреаційної дигресії.

Унікальною у такому відношенні є місцевість біля с. Нирків Заліщицького району – Джуринський (Червоногородський) каньйон з однойменним замком та водоспадом. Залишки замку початку ХІХ ст. на сьогоднішній день знаходять у жалюгідному стані, зазнають руйнації. Наразі екскурсійне відвідування замку не рекомендоване через високу ймовірність обвалу споруди. Поблизу замку розташовані руїни костелу, каплички на старовинному цвинтарі. Але головною принадою долини (окрім неймовірних краєвидів) є найвищий на рівнинних річках України Червоногородський водоспад розташований на р. Джурин (висота обох каскадів складає 16 метрів). Долина є місцем масового відвідування рекреантами, кілька років проводився фестиваль «Джурин-фест». Поблизу є кілька печер (Джуринська, Поросячка).

